

Popliteal Arter Entrapman Sendromu

Uğur BENGİSUN, Sadık ERSÖZ, Erdal ANADOL, İbrahim CEYLAN

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı, Ankara

ÖZET

Popliteal arter entrapman sendromu (PAES) nadir ve iyi tanınmayan bir patolojidir. PAES, popliteal çukurdaki damar ve kas yapıları arasındaki anormal ilişkiden kaynaklanır. Literatürde konu ile ilgili 300'ün üzerinde olgu bulunmaktadır. PAES şüphesiz daha sıkıktır. Klodikasyo intermitans veya akut arter tıkanıklığının söz konusu olduğu genç hastalar mutlak PAES olasılığı yönünden dikkatle irdelenmelidir. Klinik olarak tanı koymadan zor olduğu PAES'de akut arter trombozu, distal embolizasyon ve anevrizma gelişimi tabloyu daha da karışık hale getirir. Bu çalışmada birinde distal embolizasyon bulunan, diğerinde ameliyat öncesi manyetik rezonans (MRI) ile doğru tanı konulan iki olgumuz sunulmuş ve ilgili literatür gözden geçirilmiştir.

SUMMARY

Popliteal Artery Entrapment Syndrome

Popliteal artery entrapment syndrome (PAES) is an uncommon but apparently under-diagnosed syndrome. PAES is caused by abnormal anatomical relationship between vessels and muscle within popliteal fossa. Though over 300 cases have been reported, PAES is undoubtedly a more common clinical entity. In a young patient, intermittent claudication or acute limb ischemia should suggest the possibility of PAES. However, diagnosis is difficult especially in complicated cases with thrombosis, peripheral embolization, and aneurysm formation. In this report the authors present two cases of PAES, one with distal embolization and one with an accurate diagnosis preoperatively by magnetic resonance imaging (MRI). Both patients' limbs were salvaged with surgical intervention. Also presented is a review of the literature.

GİRİŞ

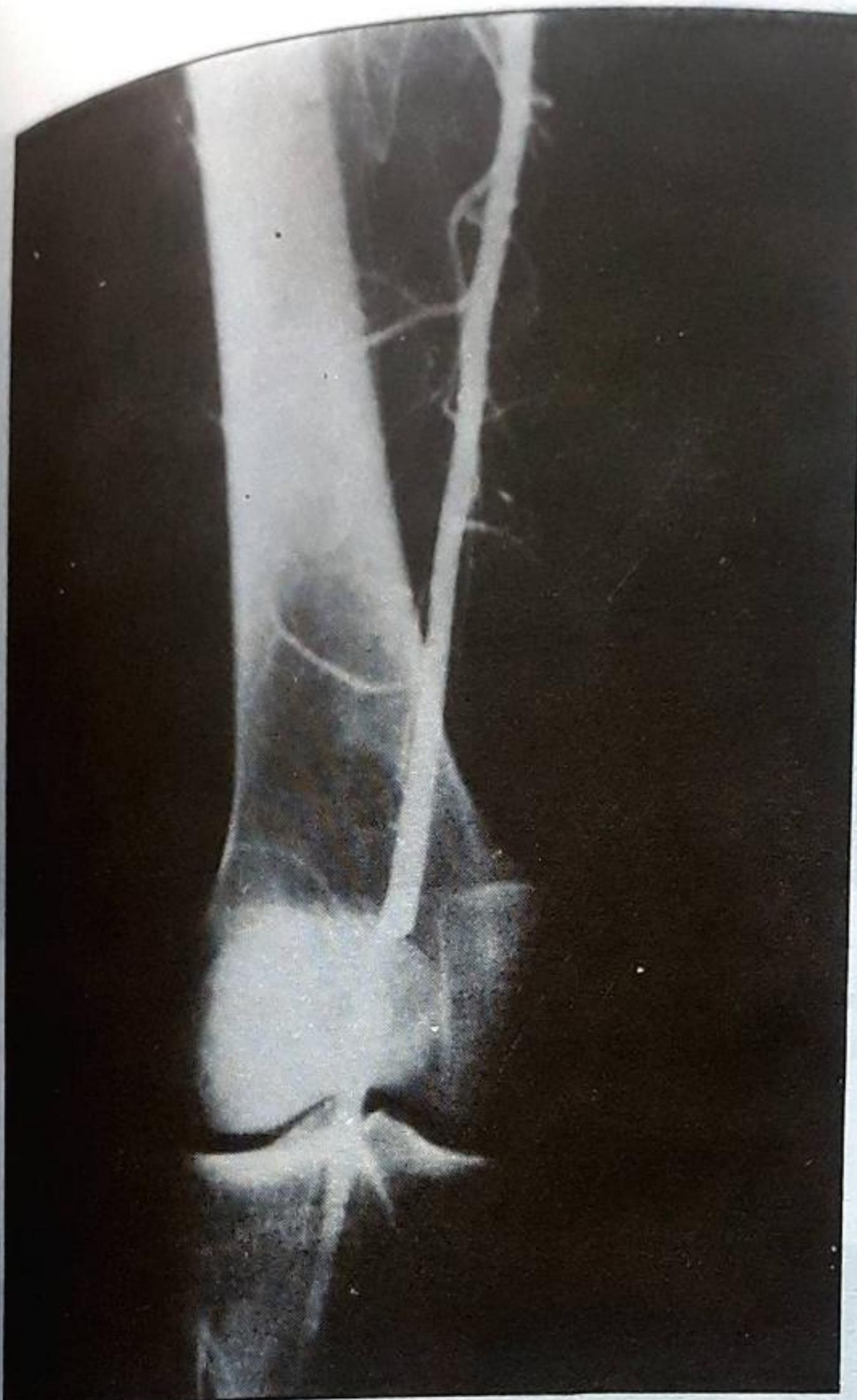
Popliteal arter entrapman sendromu (PAES), özellikle genç erkeklerde ortaya çıkan ciddi bir ekstremité iskemisinin önemli bir nedenidir. PAES popliteal çukurdaki damar ve kas yapıları arasındaki anormal ilişkiden kaynaklanır. Sıklıkla gastroknemius kasının medial başı, daha nadiren de aksesuar kas parçaları ve diğer anatomik anomaliler popliteal arteri sıkıştırır (1-8).

Bu yazında 2 olgumuz ile birlikte PAES'de tanı ve tedavi yöntemlerinin bir derlemesi sunulmuştur.

Olgı 1

22 yaşında erkek hasta klinigimize sağ ayak 4. parmak ucunda nekroz ile başvurdu. Öyküsünde sağ bacakta bir hafta önce başlayan ani ağrı ve son 2 aydır yoğunlaşan klonikasyo intermitans vardı. Sistemik muayene sağ tarafta a. dorsalis pedis ve a. tibialis posterior nabızlarının alınamaması ve 4. parmakta nekroz dışında normaldi. Damar

cerrahi laboratuvarında yapılan incelemede ayak bileği-kol indeksi (AKİ) solda, 1.09 iken sağda 0.29 olarak bulundu. Popliteal arterin renkli doppler incelenmesinde orta segmentte stenoz ve intramural tromboz saptandı. Bilateral femoral anjiografide sağ popliteal arterde % 70 stenoz, poststenotik dilatasyon ve tibioperoneal trunkusa yerleşmiş tromboemboli tesbit edildi (Resim 1,2). PAES ön tanısı ile genel anestezi altında yürüstü pozisyonda S şeklinde kesi ile popliteal arter eksplorasyonu edildiğinde popliteal arterin normal anatomik pozisyonda olduğu ancak m. gastroknemiusun medial başından köken alan tendinöz bandın arteri sıkıştırıldığı görüldü (Tip III anomalii). Bu band ve m. gastroknemiusun medial başı kesilerek popliteal arter serbestleştirildi. Ardından arteri kateteri ile tromboendarterektomi ve Fogarty kateteri ile tromboembolikomilejektomi yapıldı. Geri akım sağlanıktan sonra ven yaması ile arteriotomi kapatıldı. Ameliyat sonrası AKİ sağda 0.91'e yükseldi. 4 yıldır kontrol altındadır.

Resim 1. Ameliyat öncesi anjiografide popliteal arterde stenoz ve poststenotik dilatasyon

Resim 2. Tibioperoneal trunkusta tromboemboli ve bacak arterlerinde kesinti (cut-off) bulgusu

daki hastanın halen yakınması yoktur.

Olgı 2

32 yaşındaki erkek hasta, sağ bacakta istirahat ağrısı ile kliniğimize başvurdu. Öyküsünde son bir yıldır kłodikasyo intermittans tarif eden hasta başvurudan 2 ay önce tenis oynarken sağ bacakta ani olarak ortaya çıkan kramp tarzındaki ağrı ile oyunu bıraklığını belirtiyordu. Fizik muayenede sağ ayak soluk ve soğuktu. Popliteal arter dahil distal nabızlar sağ tarafta alınamıyordu. AKİ sağda 0.35, solda 1.10 olarak ölçüldü. Anjiografide popliteal arterin diz eklemi seviyedeki tikali olduğu ve mediale doğru yer değiştirdiği dikkat çekiyordu (Resim 3). Daha distalde bacak arterleri dolmuyordu. PAES düşünülen hastaya öncelikle Ürokinaz ve trombolitik tedavi yapıldı. Hastanın ekstremitesi ısındı, ağrısı azaldı. Kontrol anjiografisinde popliteal arterde rekanalizasyonun sağlandığı tespit edildi. Popliteal çukurdaki yapıların daha detaylı değerlendirilmesi için

Magnetik rezonans görüntüleme (MRI) yapıldığında popliteal arterde trombus ile dolu anevrizmatik genişleme tespit edildi. Transvers kesitlerde popliteal arterin m. gastrocnemiusun iki başı arasında olmadığı görüldü (Resim 4, 5). S. şeklinde kesi ile popliteal eksplorasyon yapıldığında m. gastrocnemiusun medial başının dışa doğru yer değiştirerek arter ile venin arasına yaptığı ve arteri sıkıştırıldığı görüldü (Tip II anomalisi). Bu anormal ilişki ortadan kaldırılıp, arterin anevrizmatik kısmı rezeke edildi. Araya safen ven interpozisyonu yapılarak devamlılık sağlandı. Ameliyat sonrası AKİ sağda 0.73'e yükseldi. Ameliyat sonrası 5. ayda yapılan kontrolde hastanın yakınmasının olmadığı belirlendi.

TARTIŞMA

PAES ilk kez 1879'da Stuart tarafından tanımlanmış ve ilk başarılı cerrahi tedavi Hamming tarafından yapılmıştır (9, 10). Gibson ve ark. otopsi çalışmalarında % 3.5 ora-

Resim 3. Anjiografide popliteal arterde medial deviasyon ve tikanıklık

nında bu anomaliyi saptamaları aslında bu anomalini tahmin edilen ve rapor edilenden çok daha sık olduğunun göstergesidir (11). PAES esas olarak m. gastrocnemiusun medial başı tarafından popliteal arterin sıkıştırılması ile ortaya çıkar. Ancak pek çok anatominik varyantı bildirilmiştir (1, 4). En çok kabul gören sınıflamaya göre PAES 5 grupta incelenir (3):

- Tip I: Popliteal arter m. gastrocnemiusun medial başının daha medialinden kavis yaparak seyreder. En sık görülen tiptir.
- Tip II: M. gastrocnemiusun medial başı normal yapışma yerinin lateralinde, arter ile venin arasına yapışır.
- Tip III: Arter normal yerinde seyreder. Ancak m. gastrocnemiustan ayrılan aksesuar kas parçası arteri sıkıştırır.
- Tip IV: Arter fibröz band ya da m. popliteus tarafından sıkıştırılır.
- Tip V: Popliteal venin de arter ile birlikte sıkıştığı durumları kapsar.

Resim 4. MRI popliteal arterde anevrizmal dilatasyon ve lümen içinde trombusu gösteriyor.

Resim 5. Popliteal arterin M. gastrocnemiusun medial başının medialinde olduğunu gösteren MRI kesiti

PAES, özellikle sporcular gibi kas yapısı gelişmiş erkeklerde ortaya çıkar. Klinik olarak tanınması zordur. Bu nedenle, öncelikle hastlığın iyi bilinmesi ve akla gelmesi gereklidir. Olguların büyük çoğunda klokitasyon intermitans mevcutur. Bunu parestezi, istihharat ağrısı ve iskemik ülser izler. Stenoz, poststenotik dilatasyon ve anevrizma gelişmesi nadir değildir. Bizim olgularımızda olduğu gibi periferik emboli veya popliteal ar-

**UZUN İNCE BİR YOLDA
ŞİMDİ HERŞEY YOLUNDA!**

Venöz Yetersizliğin Semptomatik Tedavisi
Venoruton®
Okserutin

Artmış mikrovasküler permeabiliteyi azaltarak, kronik venöz yetersizliğe bağlı ortaya çıkan varis ve hemoroid semptomlarını düzeltir, rahatlama sağlar.

- Kronik venöz yetersizlige bağlı varislerde*
- Hemoroidlerde*
- Post-trombotik sendromda*
- Varikoz dermatitte*
- Venöz ülserde endikedir.*

Venoruton Kapsül
Takdim şekli: Venoruton kapsül, 300 mg okserutin içerir. **Endikasyonları:** Kronik venöz yetersizliğin ödem ve diğer semptomlarını gidermede, post-trombotik sendromda, trofik sekili ve doz: Yemeklerle birlikte günde 2-3 kapsül kullanılır. Doz bireyin ihtiyacına göre artırılabilir. **Kontrendikasyonları:** Herhangi bir bileşenine aşırı duyarlı olanlarda kullanılmamalıdır. **Uyanlar/Önlemler:** Genel klinik bir uygulama olarak hamileliğin ilk 3 ayında kullanılmamalıdır. **Yan etkiler:** Ender olarak deride döküntüler, minor gastrointestinal yan etkileri, baş ağrısı ve kızarıma gibi hafif yan etkiler görülebilir. **Ticari şekli ve fiyatı (KDV dahil):** 20 kapsüllük blister ambalajlarda: 352.000 TL (Temmuz 1995). Ayrıntılı bilgi için: Zyma-Seygir İlaç ve Kimya Ürünleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. P.K. 245-80693 Beşiktaş-İstanbul. Zyma Healthcare Divizyonu Tel: (0212) 274 88 60 Fax: (0212) 288 94 76

Zyma Healthcare

ciba

Fragmin[®], İhtiyacınız Olan Yüksek Molekül Spesifikliğini Sağlar

- Tüm LMWH'ler arasında en yüksek spesifik antitrombotik aktivite.
- Faktör Xa inhibisyonunun güçlendirilmesi için
- Trombin inhibisyonunun güçlendirilmesi için
- Her ikisi de güçlü antitrombotik aktivitenin temelini oluşturur.
- Benzersiz UltiMol™ Saflaştırma Süreci, en üst düzeyde antitrombotik güç için moleküller ağırlık dağılımını sağlar.
- Minimal kanama riski ile güçlü profilaksi sağlar.
- Gerek hasta ve gerekse sağlık personeli için günde bir kez uygulama kolaylığıyla, hasta rahatlığının artışını sağlar.

Fragmin

dalteparin sodyum

FÖRMLÜ:

1 Enjektor 0.2 ml'de: -Düşük molekül ağırlıklı (ortalama 4.000-6.000) heparin sodyum 2.500

IU (anti Xa) veya 5.000 IU (anti Xa) -Sodyum klorür ve enjeksiyonlu su ıltiva ederler.

FARMAKOLOJİK ÖZELLİKLERİ:

FRAGMIN antitrombotik bir ajandır. FRAGMIN ortalama molekül ağırlığı 4.000-6.000 olan

düşük molekül ağırlıklı heparin sodyum içerir. FRAGMIN sodyum heparinin nitrük asitle

kontrollü depolimerizasyonu sonucu elde edilir.

ENDİKASYONLARI:

FRAGMIN peri ve postoperatif dönemde tromboembolik komplikasyonları önlenmesinde.

KONTRENDİKASYONLARI:

-Heparine karşı alerji-døyarılık, -Kanama riski taşıyan tüberatif proksimal Pekuk ulser, tüberatif kolon türkülerler antikoagulanla seyreden malign tümörler, -Ciddi koagülasyon bozuklukları, -Séptik endokarditis, -Spinal ve epidural ponikyon, -Sempatik blok, ancak düşük doz FRAGMIN trombos profilaksi için kullanılır. -Santral sinir sistemi, göz ve kulak yaralanma ve operasyonları.

UYARILAR / ÖNLEMLER:

FRAGMIN içinde 2.500-5.000 IU kullanıldığında akut mola olmaz ve ekstremis izlenmesi şart değildir. Gebelik ve Laktasyonda kullanım: FRAGMIN'in plasenta bariyerini aşıp aşmadığı ve sütte geçip geçmemesi bilinmemektedir.

YAN ETKİLER / ADVERS ETKİLER:

Anti-Xa seviyelerini 0.4 IU/ml üzerinde gösteren yüksek dozlarda kullanıldığı durumlarda kanama görülebilir. Tromboflebit ve allerjik reaksiyonlar (urtiker, anafilaksi, pruritus, slopesi, cilt nekrozu gibi) gösterilmekle birlikte, FRAGMIN bir heparin türevi olduğundan bu gibi yan etkiler de meydana gelebilir.

ILAÇ ETKILEŞİMLERİ:

Tromboflebit ve trombos bozukluklarında (ilaçları da bağlı olabilir) dikkate kullanılmalıdır. Yaşlılarla dozunu azaltılması gerekebilir. Heparin tedavisinde olduğu gibi FRAGMIN'de aşagidakı ilaçların etkileşime girebilir. -Antikoagulan etkiyi artoran ilaçlar: asetil salisilik asit, Vitamin K antagonistleri, dipiridamol, dekstran, fenilbutazon, indometasin, sulfaspirazon, probenecid, IV etaktrik asit ve sitostatikler. -Antikoagulan etkiyi azaltan ilaçlar: antihistaminler, dijital glukozidler, tetrakisiklin, askorbik asit.

KULLANIM ŞEKLİ VE DOZAJ:

-Trombos riskinin yüksek olmadığı ameliyatlarında trombos profilaksi için (Genel Cerrahi):

a) Ameliyat günü ameliyatın 1-2 saat önce cilt altına 2.500 IU. Daha sonra 5 gün süre ile ya

da hasta tam olarak mobilize edilinceye kadar her sabah cilt altına 2.500 IU. b) Malign hastalıklarda ve/veya trombos riskini artıran faktörlerin varlığında aşağıdaki dozlar kullanılır.

-Trombos riskinin yüksek olduğu ameliyatlarında (örnek: elektif total kalça replasmanı) trombos profilaksi için: Ameliyat günü: ameliyatın 1-2 saat önce cilt altına 2.500 IU, yine ameliyat günü 12 saat sonra cilt altına 2.500 IU. Daha sonra 5 gün veya hastanın mobilizasyonuna ve profilaksi ihtiyacına bağlı olarak daha uzun süreyle her sabah cilt altına 5.000 IU.

AŞIRI DOZ VE TEDAVİSİ:

Antikoagulan etkinin inaktivasyonu: FRAGMIN protamini nötralize edilebilir. Protamini primer hemostazi inhibe eder ve ancak asüfllerde kullanılmalıdır.

TİCARİ TAKDİM ŞEKLİ VE AMBALAJ MUHTEŞEVİ:

FRAGMIN 2.500 IU/0.2 ml tek doz enjektor x 10 adetlik FRAGMIN 5.000 IU /0.2 ml tek doz enjektor x 10 adetlik ambalajlardır.

PIYASADA MEVCUT DIĞER FARMASOTİK DOZAJ ŞEKKİLLER:

FRAGMIN 2.500 IU/ml 4 ml Ampul x 10 adet

FRAGMIN 10.000 IU/ml 1 ml Ampul x 10 adet

Cocukların ulaşamayacakları yerlerde ve ambalajında saklanması.
Ruhsal tarih ve No: 16.11.1994 95/90, 95/92

İmal Yeri: Pharmacia, Stockholm-İsviçre

Ruhsat Sahibi:

ILSAN İlaç ve Hammaddeleri Sanayii A.Ş.

Aydınlı Yolu Tavşantepe Mevkii No: 1

Pendik/İSTANBUL tarafından ithal edilmiştir.

BEKLЕНMEYEN BİR ETKİ GÖRÜLDÜĞÜNDE DOKTORUNLA İBAREZE

Pharmacia

Inönü Cad. No: 96 Kat: 1 Ayazpasa 80090 İSTANBUL
Tel: (0-212) 249 91 07

VENOSAN®

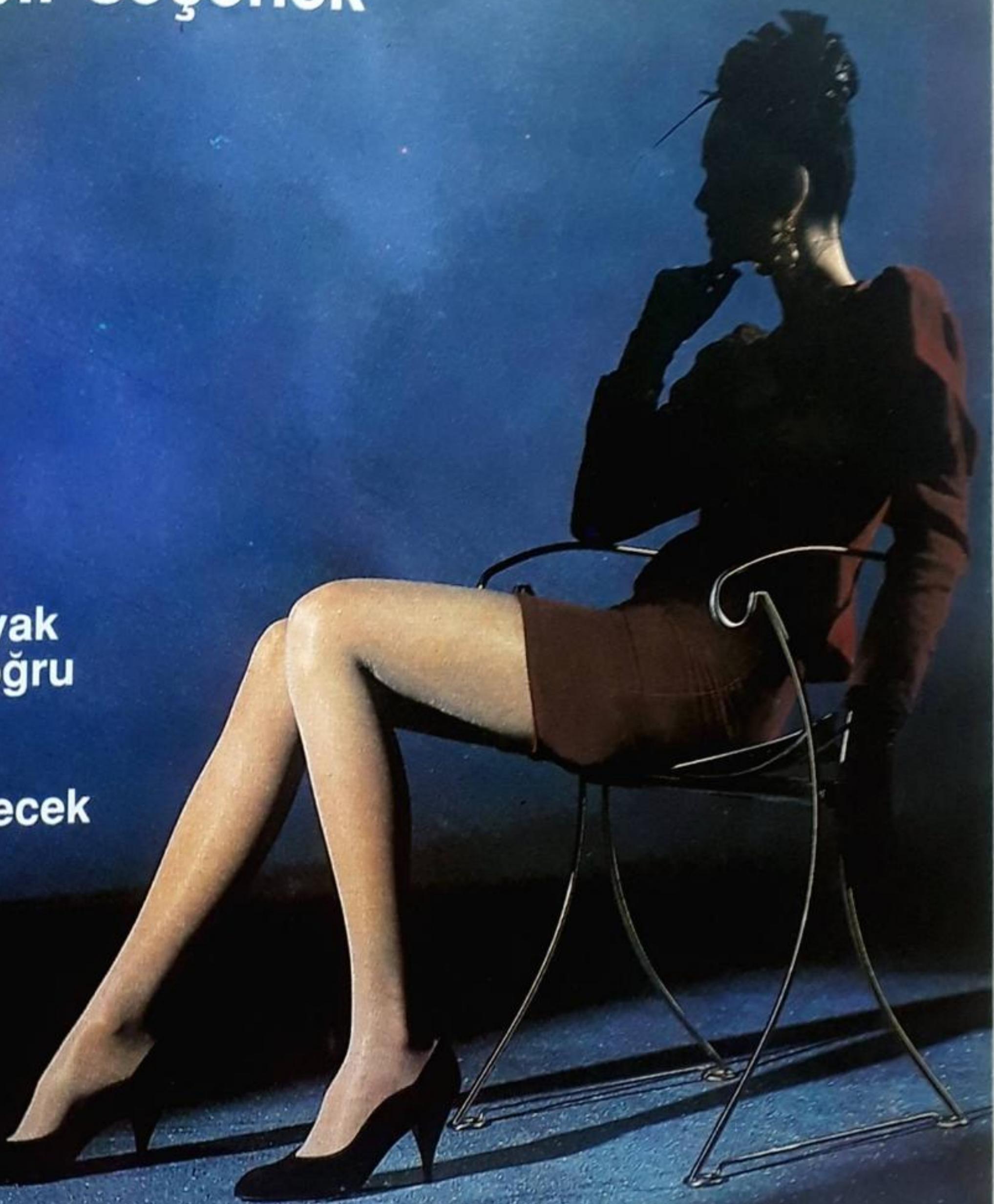
Medikal Kompresyon Çorapları

Hastalarınız için etkili, aynı zamanda estetik bir seçenek

Klinik olarak ispatlanmış, ayak bileğinden başlayan dize doğru azalan kompresyon

Farklı boy ve çaplara uyabilecek ölçüler

Geniş bir doku, renk ve stil repertuarı

Türkiye Distribütörü

ELT

ENDO LUMİNAL TEKNOLOJİLERİ

MİLLET CAD. ÇAPA PALAS APT. NO.95 KAT 4 DAİRE 7, ÇAPA - İSTANBUL
Tel.: (0-212) 530 96 09 Faks: (0-212) 530 98 69

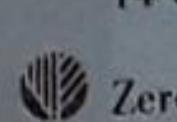
Scanned by TapScanner

Distributing in over 50 countries, Vascutek is committed to supporting the needs of cardiovascular surgeons worldwide. Vascutek has developed an extensive range of Dacron® grafts and patches which are internationally recognised for their high quality and innovative design.

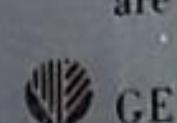
Operating worldwide

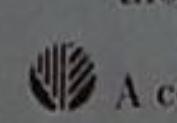
Vascutek zero porosity "gelsealed" products have a unique gelatin impregnation which hydrolyses within 14 days of implantation.

Zero porosity GELSEAL® and GELSOFT® grafts are indicated for abdominal and peripheral vascular surgery.

GELSEAL® is based on TRIAXIAL® fabric - the strongest knitted Dacron® structure available. This exceptional strength makes it particularly suitable for thoracic reconstructions.

A comprehensive range of externally reinforced grafts with peelable support has been designed. EQUI-FLO®, a bifurcated axillo-bifemoral graft, is a design unique to Vascutek.

Zero porosity CARDIOVASCULAR FABRICS are available in a wide range of sizes to suit peripheral vascular and cardiac procedures.

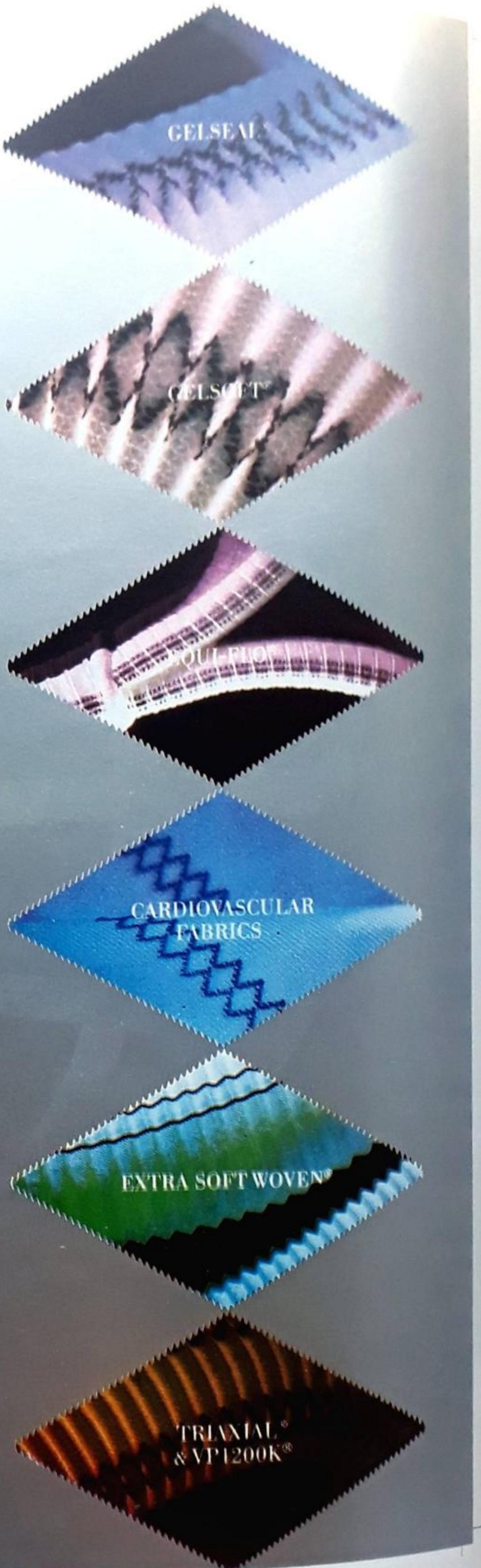

VASCUTEK

A company of **SULZER medica**

Quality, innovation and service worldwide.

*DuPont registered trademark.
GELSEAL, GELSOFT, EQUI-FLO, EXTRA SOFTWOVEN, TRIAXIAL, and VP1200K are trademarks of Vascutek Limited.

MERKEZ LIBYA CADDESI BECERIKLI SOK. NO: 8, 06660 KOCATEPE-ANKARA
TEL (312) 435 94 64 (PBX) • FAX (312) 435 53 84
İSTANBUL CENAP ŞAHABETTİN SOK. NO: 70, 81020 KOŞUYOLU-İSTANBUL
TEL (216) 325 80 13 - 14 - 326 97 12 • FAX (216) 325 76 64
İZMİR 1355. SOK. ÖZTEKİN APT. 6/1, 35220 ALSANCAK-İZMİR
TEL (232) 422 37 53 - 464 01 02-03 - 464 04 83 • FAX (232) 463 42 99

terin trombozuna bağlı akut arter tıkanıklığı şeklinde ortaya çıkabilir (4-6).

Fizik muayenede distal arter nabızları genellikle alınmazken, popliteal çukur üzerinde üfürüm ve iskemik ülser daha nadir görülür. Patoloji olguların 1/3'ünde bilateraldır. Bu nedenle asemptomatik dahi olağan ekstremiten mutlak değerlendirilmelidir. Klodikasyo intermitans veya akut arter tıkanlığı bulunan genç hastalar ve popliteal anevrizma bulunan orta yaştaki hastalar PAES açısından dikkatle incelenmelidir.

Dikkatli anamnez ve fizik muayeneden sonra AKİ ölçümlü, renkli doppler, pletismografi gibi noninvaziv yöntemler tanıda yardımcı olabilirler. Ancak son yıllarda geniş bir şekilde kullanıma giren CT, MRI popliteal çukurdaki yapılar hakkında detaylı bilgi verebilir. Bu yöntemlerin yanısıra anjiografi, PAES tanısında halen altın standarttır. Anjiografide en patognomonik bulgu, proksimal popliteal arterin medial deviasyonudur. Popliteal arter orta segmentte tıkanıklık ve posstenotik dilatasyon diğer anjiografik bulguları oluşturur. Klasik nötral pozisyonda çekilen anjiografide patoloji bulunmazsa "stres anjiografisi" çekilmelidir. Burada ayak aktif plantar fleksiyonda veya pasif dorsofleksiyona getirildiğinde arterde sıkışma ortaya çıkar (5-7, 12).

Bizim ikinci olgumuzdaki gibi popliteal arterin tromboze olduğu durumlarda anjiografi ile PAES'i akut arter tıkanlığının diğer nedenlerinden ayırmak çok güçtür. Arterin pozisyonu, kas yapıları ile olan ilişkisi ve diğer patolojilerin değerlendirilmesinde CT ve MRI daha faydalıdır. Ancak transvers kesitler yanısıra longitudinal kesitlerinde alınamemesi MRI'nin üstünlüğünü oluşturur. Ayrıca lumen içindeki trombus ve anevrima MRI ile daha iyi görüntülenebilir (12).

Asemptomatik ya da semptomatik tüm PAES'de tedavi, yüksek orandaki tromboz, distal emboli ve anevrizma gelişimi gibi ekstremiten tehdit eden ciddi komplikasyonlardan dolayı cerrahidir. Popliteal çukurvisinde posterior S şeklindeki kesi tercih edilmelidir. Popliteal arterin normal görünüşü olgularda sıkışmaya neden olan yapının kesilmesi yeterlidir. Ancak semptomatik olguların çoğunda arteriyel girişim gereklidir. Bu amaçla sıkılıkla otojen ven grefti ve tromboendarterektomi yapılmalıdır (3-7).

Sonuç olarak PAES nadir görülmeyeceğine karşın genç hastalarda arteriyel yetmezliğin önemli bir nedenidir. Doğru ve erken tanı taşır. Tanıda anjiografinin esas olmasına karşılık MRI olmak üzere çeşitli noninvaziv yöntemler popliteal çukurun ayrıntılı anatomisini ortaya koymada değerlidir. Ekstremiten tehdit eden iskemi potansiyelinden dolayı tüm olgularda tedavi cerrahidir.

KAYNAKLAR

1. Bouhoutsos J, Daskalakis E. Muscular abnormalities affecting the popliteal vessels. Br J Surg; 68: 501, 1981.
2. Delaney T, Gonzales LL: Occlusion of popliteal artery due to muscular entrapment. Surgery; 69: 97, 1971.
3. Rich NM, Collins GJ, McDonald PT ve ark. Popliteal vascular entrapment. Its increasing interest. Arch Surg 114: 1377-1384, 1979.
4. Insua JA, Young JR, Humpries AW. Popliteal artery entrapment syndrome. Arch Surg 101: 771, 1970.
5. Bengisun U, Alaçayır İ, Köksoy C, Ceylan İ. Embolic type of popliteal entrapment syndrome Vasc Surg 29: 77-81, 1995.
6. Persky JM, Kempczinski RF, Fowl RJ. Entrapment of the popliteal artery. Surg Gynecol Obstet 173: 84-90, 1991.
7. Schurmann G, Mattfeldt T, Hofmann W, Hohenberger P, Allenberg JR. The popliteal artery entrapment syndrome: Presentation, morphology and surgical treatment of 13 cases. Eur J Vasc Surg 4: 223, 1990.
8. Love JW, Whelan TJ. Popliteal artery entrapment syndrome. Am J Surg 109: 620-624, 1965.
9. Stuart TPA. Note on the variation in the course of the popliteal artery. J Anat Physiol 13: 162, 1879.
10. Hamming JJ. Intermittant claudication at an early age, due to an anomalous course of popliteal artery. Angiology 10: 369-371, 1959.
11. Gibson MHL, Mills MS, Johnson GE, Downs AR. Popliteal entrapment syndrome. Ann Surg 185: 341, 1977.
12. Fujiwara H, Sugano T, Fujii N. Popliteal artery entrapment syndrome: Accurate morphological diagnosis utilizing MRI. J Cardiovasc Surg 33: 160, 1992.

YAZIŞMA ADRESİ
Dr. Uğur BENGSUN
45. sk. C2C Blok N. 9/3
06793 Toplukonaklar-İçtaş
ANKARA